

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Quibus nominibus, ad declarandam in divinis unitatem in estentia,
& distinctionem in personis, utendum sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

unica essentia, quatenus est existendi principium: Ergo hoc nomen, *ens*, quatenus est concretum existentia, vel essentia, prout est existendi principium, non prædicatur pluraliter de divinis personis.

20 Dico secundò: *Ens* ut est concretum entitatis, quatenus opponitur nihilo, pluraliter dicitur de personis divinis.

Hæc conclusio probatur ex principio opposito. Entitas enim, ut præcisè opposita nihilo, pluraliter in personis: Tum quia sic sumpta non est minus transcendens, quam realitas; hæc autem quia transcendens est, pluraliter dicitur; Tum etiam, quia personæ realiter entitative distinguuntur: sicut autem distinctio realis non stat sine distinctione realitatis, ita distinctio realis entitativa sine distinctione entitatum nequit subsistere: Ergo *ens*, prout concretum entitatis opponitur nihilo, pluraliter dicitur de personis divinis.

21 Ex quibus patet solutio ad fundamentum primæ sententiæ: illud enim solum probat *ens* prout est concretum entitatis, quatenus opponitur nihilo, pluraliter dici de personis divinis, quia illud relationes & essentiam non minus transcendit, quam res: unde secundam conclusionem statuit, primam tamen non attingit.

22 Ad fundamentum verò secundæ sententiæ dicendum est, quod quamvis nomen entis sumatur ab esse rei, non tamen solum significat entitatem ut existentem, vel essentiam quatenus est existendi principium, sed etiam entitatem quatenus opponitur nihilo: quia (ut docent Philosophi) aliud est id a quo nomen imponitur, & aliud id ad quod significandum imponitur. Unde, ut supra dicebamus, licet mathematica, quæ talia, nec existant, nec dicant ordinem ad existentiam, tamen sunt verè entia realia. Item materia prima est entitas distincta à forma, quamvis in sententiâ Thomistarum, eadem cum illa existentia gaudeat, nec dicat ordinem ad existentiam, nisi mediante formam quam recipit. Ita pariter, licet divinæ relationes eandem cum divina essentia existentiam habeant, nec existant per existentias relativas sibi proprias, possunt tamen dici tria entia, non quidem simpliciter & absolute, quia *ens* absolute & simpliciter dicitur solum de entitate ut existente, vel prout est existendi principium, sed cum addito, nempe tria entia relativa aut personalia.

23 Quæ res primò, an veritas realiter multiplicetur in personis divinis?

Respondeo non multiplicari. Ita D. Thomas in 1. dist. 19. quæst. 5. art. 3. ad 1. & ad Annibal. ibidem quæst. 5. art. 2. ad 6 ubi docet quod licet res, quæ est communis absolute & relativo, multiplicetur in Divinis, & ab æterno fuerint plures res, quia fuerint plures personæ; tamen ab æterno non fuerint plura vera, quia verum est essentielle. Quibus verbis rationem fundamentalem hujus responsionis insinuat: Illa enim quæ conveniunt personis divinis, ratione essentia tantum, & non ratione relationum, non multiplicantur in illis: Sed veritas personis divinis, ratione essentia, non verò ratione relationum, convenit: Ergo non multiplicatur in illis. Minor probatur: Veritas transcendentis consistit in entitate ut intelligibili, sicut docetur in Metaphysica: Sed intelligibilitas divinis personis consistit ratione essentia, eo quod in Divinis sola essentia habeat rationem speciei intelligibilis, & objecti motivi, respectu sui, attributorum, & relationum, ut in Tractatu de attributis ostensum est: Ergo & veritas.

Disp.
2. art. 5.
Para. 2.

A Confirmatur: Veritas super immaterialitate fundatur, sicut & cognoscibilitas, ut docet D. Thomas supra quæst. 14. art. 1. At immaterialitas divinarum personarum est tantum una: Ergo & veritas. Probatur Minor: Immaterialitas divina idem est omnis potentialitatis exclusio, in qua exclusione ratio actus puri consistit: Sed ratio actus puri non multiplicatur in personis divinis, ut ex supra dictis patet: Ergo nec immaterialitas.

Dices: Hæc veritas, *Pater generat*, est distincta ab ista, *Spiritus Sanctus à Patre & Filio procedit*, cum prædicatum & subiectum unius distincta sint ab extremis alterius: Ergo veritas pluraliter dicitur in Divinis.

B Respondeo veritates illas esse distinctas materialiter, non autem formaliter: quia licet prædicatum & subiectum unius distincta sint ab extremis alterius, tamen in eadem omnino immaterialitate conveniunt: Veritas autem (ut supra dicebamus) est affectio entitatis ut immaterialis. Sicut ergo, licet hæc duæ conclusiones: *Ens mobile consistat materiâ & formâ. Privatio est unum ex principis ad generationem requisitus*: materialiter & in esse entis differant specie, non tamen formaliter & in esse scibilis; quia substantia eadem abstractioni à materia singulari, & luminis eorundem principiorum, ut explicare solent nostri Thomista, quando agunt de unitate specifica scientiarum ita etiam quamvis istæ veritates: *Filius à Patre generatur. Spiritus Sanctus à Patre, Filioque procedit*, sint materialiter diverse, non tamen formaliter, quia in eadem immaterialitate & actualitate conveniunt. Unde Divus Thomas quæst. 1. de verit. art. 5. ad 18. ait: *Omnium istorum enunciatorum: Patrem esse, vel generare: Filium esse, vel genitum esse, secundum quod ad rem referuntur, est veritas una, quæ est veritas primâ & æterna.*

Quæ res secundò: An hoc prædicatum aliquod pluraliter dicitur in Divinis?

D Respondeo negativè: nam aliquid idem est quod, aliud quid: in Divinis autem, licet sit aliud & aliud, non tamen aliud & aliud, ut patebit ex dictis articulo sequenti.

ARTICVLVS III.

Quibus nominibus, ad declarandam in divinis unitatem in essentia, & distinctionem in personis, utendum sit?

R Ecce ait Augustinus Philosophi liberum esse, quibus voluerint uti verbis: Theologis verò, dum agunt de sacro Trinitatis mysterio, ad certam regulam loqui esse pernecessarium. Quia in hoc præcipue mysterio (inquit Hieronymus) ex verbis inordinate prolatis curritur hæresis. Quare D. Thomas in hac quaestione exactè explicat, quibus nominibus in mysterio Trinitatis utendum sit ad errores Hæreticorum vitandos, & ad declarandam unitatem seu consubstantialitatem divinarum personarum, & illarum pluralitatem & distinctionem. Quod etiam breviter in hoc articulo præstandum est.

Dico ergo primò: in Divinis utendum esse nomine Trinitatis, non triplicitatis; Deumque trinum, non triplicem esse appellandum. Ita D. Thomas hic art. 1. in corp. & in solutione ad 3.

Probatur primò ex Concilio Toletano in confessione fidei, ubi dicitur: *Dei non triplex, sed Trinitas & dici & credi debet.* Idem docet Augustinus

Augustinus

Augustinus libro sexto, de Trinitate, capite septimo. A
 Probatur secundo ratione D. Thomae: No-
 mina enim illa, duplex, triplex, &c. opponuntur
 simplicitati, & important aliquid compositio-
 nis, vel, ut dicit S. Thomas, inaequalitatem pro-
 portionis: est autem error ponere in Deo aliquid
 oppositum simplicitati, vel inducens inaequali-
 tatem. Ceterum hoc nomen *trinus* seu *trinitas*
 dicit absolute numerum trium, sine diminutione
 simplicitatis, vel additione inaequalitatis: Ergo
 Deus *trinus*, vel *Trinitas*, non verò triplex ap-
 pellari debet.

Dico secundo: Filius in divinis potest dici a-
 lius à Patre, non tamen aliud: & contra unum
 cum Patre, non verò unus dicendus est. Ita D.
 Thomas art. 2.

Ratio est: quia, ut ait idem S. Doctor *ibidem*
 in *quibusdam*, ad 4. nomen neutrum significat aliquid
 magis confusum & nondum formatum; nomen
 autem masculinum aliquid magis formatum &
 distinctum: unde quia proprium est suppositi
 distinguere, & aliquid completere seu formare,
 nomina masculina magis attribuuntur personis,
 & neutra naturae. Ad significandam ergo natu-
 rae divinae unitatem, dicimus neutra liter Patrem
 & Filium esse unum: & ad evitandam distinctio-
 nem in natura, negamus Patrem esse aliud à Fi-
 lio. Contra verò ad designandam distinctio-
 nem in personis, utitur nomine, *alius*, masculi-
 ne, dicendo: *Pater est alius à Filio*; & non adhi-
 bemus hoc nomen *unus* masculinè, nisi ad iungan-
 tur terminos trahens ad naturam divinam, ut
 cum dicitur: *Pater & Filius sunt unus Deus*.

Notatur autem D. Thomas in eodem articulo,
 in utendo nominibus importantibus distinctio-
 nem aut unitatem, cauti esse procedendum, ad
 vitandam duos errores extremos: unum Actii,
 qui cum Trinitate personarum posuit trinitatem
 essentiae alterum Sabellii, qui cum unitate esse-
 ntiae posuit unitatem personae. Ad primum vitan-
 dum, non est utendum in Divinis nomine *diver-*
sitas, vel *differentia*: unde dicendum non est, *Fili-*
um esse diversum à Patre, aut ab illo differen-
 tem; quia haec nomina important distinctionem
 in forma; nomen etiam *separationis* aut *divisionis*
 vitandum est: quia separatio est partis à toto,
 aut à comparte; divisio autem totius in partes
 cum summa simplicitate pugnat. Ne autem tol-
 latur aequalitas inter personas divinas, non est
 dicenda una dispar ab alia; & ne tollatur illa-
 rum similitudo, non est dicenda una ab aliena
 seu discrepans ab alia; quia quod alienum aut
 discrepans est, non est omnino simile.

Ad fugiendam verò errorem Sabellii, docet
 vitanda esse haec omnia, *singulare, unicum, & so-*
litarium. Unde Pater, & Filius, nec singula-
 ris, nec unicus, nec solitarius Deus dicendi
 sunt: quia primum tollit unitatem essentiae in
 tribus personis, secundum excludit numerum
 personarum; tertium tollit illarum consortium.

Dico tertio: Haec dictio exclusiva *solus*, si
 sumatur categorematice, addi nequit termino
 essentiali, bene tamen si sumatur syncategore-
 matice. Ita D. Thomas art. 3.

Probatur: quia primo modo denotat soli-
 tudinem oppositam personarum societati; istae
 enim propositiones: *Deus est solus, Pater est solus*,
 faciunt hunc sensum: *Deus est solitarius & sine*
consortio: Pater est sine consortio: Si verò lu-
 menur secundo modo, non dicit solitudinem,
 sed excludit alia diversae naturae à consortio praer-

Tom. II.

dicati. Ut quando dicimus: *Solus Petrus currit*,
 non denotatur quòd solitarius sit, cum possit ha-
 bere multos secum existentes; sed solum exclu-
 dit alios à consortio cursus. Et sic, inquit D. Tho-
 mas, affirmari potest: *solus Deus est aeternus, om-*
nipotens, &c. quia per hoc non denotatur,
 quòd Deus societate personarum non gaudeat,
 sed omnia alia, praeter Deum, aeterna non esse.

Notat autem idem S. Doctor in solutione ad
 1. quòd si in Deo Trinitas personarum non esset,
 solitarius diceretur, etiam si creati fuissent An-
 geli & homines: solitudo enim non tollitur per
 coexistentiam simultaneam aliorum extraneae
 naturae; unde verè dicitur aliquem hominem
 esse solum in horro, quamvis in illo sint planta
 & bruta, si nullus sit alius homo.

Dices: Si unus homo & unus angelus essent
 in beatitudine, nullus eorum solitarius diceretur,
 & tamen specie differant: Ergo solitudo tolli-
 tur per consortium suppositi diversae naturae.

Respondeo Angelum & hominem, in ordine
 ad beatitudinem, convenire specie aeternae, ed
 quòd potentia obedientialis, in ordine ad bea-
 titudinem, non competat illis ratione ultimae
 differentiae, sed ratione gradus generici naturae
 intellectuales; qui gradus, etsi genericus sit res-
 pectu operationum naturalium, respectivè tam-
 en ad visionem beatificam comparatur non
 secundum vim naturalem, sed secundum obe-
 dientialem, quae una specie est in Angelis & ho-
 minibus, ut in Tractatu de Visione beatifica ex-
 plicari solet.

Instabis: Salièrem sequitur ex hac doctrina,
 quòd si Angeli fuissent creati in statu purae natu-
 rae, non fuisset inter illos societas, sed quilibet
 illorum mansisset solitarius: Consequens falsum
 videtur. Ergo &c. Sequela probatur: Nam tunc
 omnes Angeli differrent specie; Ergo si solitudo
 non tollitur per consortium aliorum supposito-
 rum diversae naturae & speciei, Angeli in statu
 purae naturae creati, fuissent solitarii.

Respondeo quòd, licet Angeli in esse purae
 naturae differant specie metaphysice, conveni-
 unt tamen specie in ordine ad convitium politi-
 cum in modo operandi; & haec diversitas est quae
 requiritur, ut unum suppositum alteri societate-
 rem non faciat. Cetera quae docet D. Thomas
 in hac quaestione facilia sunt, & ex sola lectione
 textus percipi possunt.

DISPUTATIO VII.

De Cognitione divinarum
 Personarum.

Ad Quaestionem 32. divi Thomae.

D ivinarum personarum cognitio verus
 ac solidus est animi cibus, quo viato-
 res per fidem nutriuntur in via, &
 comprehensores per speciem & cla-
 ram visionem plenè & perfecte se recipiunt in
 patria. Unde Augustinus expendens verba illa
 Lucae II. *Amice accommoda mihi tres panes: illa de*
trium personarum cognitione intelligit, & sub-
dit: Cum perveneris ad tres panes, hoc est ad cibum
& intelligentiam Trinitatis habes & unde vivas &
unde pascas. De hac ergo cognitione, & de notis
 seu notionibus, quibus divina personae tum in-
 ter se, tum ab essentia discernuntur, brevitè sic
 cum S. Doctore differendum est. Ff Ar-

34.

35.

36.

Serm. 25.
 de veris in
 Dominis.